

Varifrån kom 2022 års väljare?

Partibytarmatrisen kan också analyseras kolumnvis och då gäller beskrivningen istället från vilka partier 2022 års partiväljare kom (se tabell 31.1). Analysen ger då besked om hur den nya ideologiska sammansättningen av partiernas nya väljare ser ut, något som kan vara nog så viktigt för den som är intresserad av hur partier väljer att tolka sitt nya väljarmandat. Vilka väljare har man fått ärva från vilka partier?

Informationen om varifrån 2022 års väljare kommer är förstås främst intressant när vi studerar framgångsrika partier som vinner många nya väljare, som Sverigedemokraterna och Socialdemokraterna gjorde 2022. Resultaten visar att Sverigedemokraternas framgång från 17,5 till 20,5 procent av rösterna mellan 2018 och 2022 års val ännu en gång berodde på väljarvinster främst från de två stora partierna: 14,6 procent av SD-väljarna 2022 vanns från Moderaterna och 6,5 procent från Socialdemokraterna. Sverigedemokraternas nya väljarkår 2022 består även av väljare som tidigare röstat på Kristdemokraterna (3,7 procent). Två andra större grupper är personer som inte alls röstade 2018 (3,4 procent) och gruppen unga förstagsängsväljare (2,5 procent).

Profilen för de tillkommande Socialdemokratiska väljarna är partipolitiskt mer brokig än för Sverigedemokraterna, med ungefär lika stora väljarvinster från i fallande ordning Vänsterpartiet (5,7 procent), Centerpartiet (5,2 procent), Moderaterna (4,0 procent), Miljöpartiet (3,5 procent) och Liberalerna (3,0 procent). Socialdemokraternas väljarkår fick tillskott från många olika håll i samband med 2022 års val. Räknar man ihop väljarvinsterna från tidigare Allianspartiväljare (C, L, M, KD) summerar de till 13,4 procent – nästan var sjunde S-väljare 2022 röstade på ett Alliansparti vid förra valet 2018!

En av de centrala funktionerna för demokratiska valrörelser är att väljare bör sortera om sig mellan partierna, idealt sett på basis av ideologisk närhet och inställning i sakfrågor. Att det äger rum en stor omsortering av väljare mellan grannpartier i partisystemet är mycket tydligt när vi inspekterar bytarmatriserna. För vissa partier är omsättningen av väljare stor, vilket väcker spännande frågor om hur partierna hanterar sin roll när det gäller att representera stora grupper av nya väljare som partiet inte tidigare representerat i folkvalda församlingar.

De svenska väljarna framstår som ett slags nomader i ett föränderligt partilandskap. Valundersökningen 2022 visar till exempel att Kristdemokraternas väljare 2022 består endast till hälften av (56 procent) av KD-väljare från 2018. I Kristdemokraternas nya kader är var femte väljare ex-Moderat (20 procent). Och i den omskapade gruppen miljöpartiväljare är det lika stor andel tidigare S-väljare och V-väljare (20,4 respektive 19,5) som det är gamla MP-väljare från 2018 (44,0 procent). Miljöpartiet och Kristdemokraterna må vara samma partier rent organisatoriskt och ideologiskt men huvuddelen av partiets väljare är helt nya.

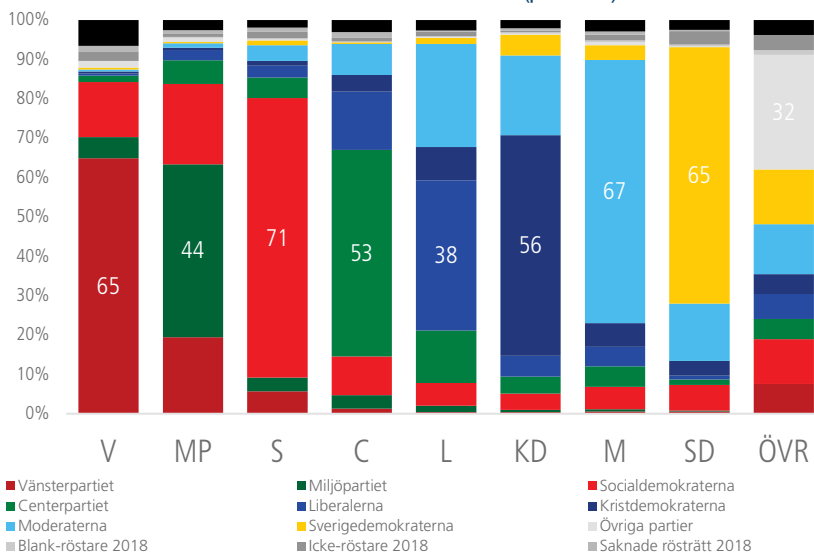
Tabell 31.1 Varifrån kom 2022 års väljare? Andel röstande på partier i 2018 års riksdagsval efter röstning i riksdagsvalet 2022 (procent).

Partival i riksdagsvalet 2018	Partival 2022									
	V	MP	S	C	L	KD	M	SD	Ovr	
Vänsterpartiet	65,0	19,5	5,7	1,3	0,4	0,4	0,6	0,6	8,2	
Miljöpartiet	5,3	44,0	3,5	3,4	1,6	0,6	0,5	0,2	0,0	
Socialdemokraterna	14,0	20,4	71,0	9,9	5,8	4,1	5,7	6,5	12,3	
Centerpartiet	1,7	6,1	5,2	52,5	13,4	4,3	5,2	1,4	5,5	
Liberalerna	0,5	2,6	3,0	14,8	38,2	5,3	5,0	1,0	6,9	
Kristdemokraterna	0,5	0,5	1,2	4,2	8,5	56,1	6,0	3,7	5,5	
Moderaterna	0,5	1,2	4,0	7,9	26,2	20,3	66,8	14,6	13,7	
Sverigedemokraterna	0,5	0,3	1,2	0,4	1,6	5,3	3,7	65,2	15,0	
Övriga partier	1,7	1,1	0,3	0,0	0,2	0,2	0,8	0,2	31,5	
Blank-röstare 2018	0,0	0,2	0,3	0,3	0,2	0,4	0,4	0,5	1,4	
Icke-röstare 2018	2,3	0,9	1,7	0,9	1,2	0,4	1,5	3,4	4,1	
Saknade rösträtt 2018	1,5	0,8	1,0	1,4	0,2	0,6	0,8	0,3	0,0	
Unga förstagångsväljare 2022	6,6	2,6	1,9	3,1	2,7	2,1	2,9	2,5	4,1	
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	
Antal svar	606	653	3 147	709	516	513	1 686	1 325	73	

Källa: Valforskningsprogrammet, Göteborgs universitet: Valundersökningarna 2018 och 2022.

Kommentar: Tabellen läses kolumnvis och visar andelen av partiernas väljare 2022 som röstade på olika alternativ i samband med 2018 års val. För omkring en tredjedel av de svarande används paneldata om partival inhämtade i samband med 2018 års val. För övriga används minnesuppgifter om partival 2018. Antalet svarande i tabellen är 9 228.

Figur 31.1 Partiernas nya väljare 2022. Sammansättningen av partiernas väljare 2022 efter hur de röstade i valet 2018 (procent).

Källa: Valundersökningarna 2018 och 2022.

Kommentar: Resultaten är hämtade från tabell 30.1. Endast procenttalet för det egna partiet har markerats i figuren och de siffrorna har avrundats till heltal. Staplarna ger en visuell överblick över hur sammansättningen av partiernas nya väljare ser ut efter väljarna har sorterat om sig mellan partierna.

Som vi redan demonstrerat i ett föregående kapitel är det dock Liberalerna som förnyat sin väljarkår allra mest (jfr tabell 31.1). Endast 38,2 procent av Liberalernas väljare 2022 röstade på Liberalerna 2018. Sex av tio L-väljare 2022 ärvdes från andra partier. Drygt var fjärde L-väljare röstade på Moderaterna fyra år tidigare (26,2 procent). Och var tionde L-väljare ärvdes från Centerpartiet (13,4).

I figur 31.1 har vi visualiserat sammansättningen av de nysorterade väljarna med hjälp av informationen i bytarmatrisen i tabell 31.1. Staplarna visar hur brokiga partiernas nya väljargrupper är med avseende på partival i tidigare riksdagsval. Visualiseringen ger ökad insikt i det faktum att partier i stor utsträckning "turas om" att representera individuella väljares intressen i politiken. Ett partis väljare vid tidpunkt 1 har sällan samma sammansättning som partiets väljare vid tidpunkt 2. Väljargrupper omskapas i samband med valen.

Många väljare är nomader i ett föränderligt partilandskap

Endast 44 procent av Miljöpartiets väljare 2022 röstade på Miljöpartiet 2018.

Endast 38 procent av Liberalernas väljare 2022 röstade på Liberalerna 2018.